

KRAJSKÁ  
HYGIENICKÁ STANICE  
MORAVSKOSLEZSKÉHO  
KRAJE SE SÍDLEM  
V OSTRAVĚ



# Aktivity Krajské hygienické stanice v Ostravě ve vazbě na zdraví dětí v regionu

27.3.2014, Magistrát města Ostravy

## MUDr. Helena Šebáková a kol.

ředitelka KHS Ostrava

[helena.sebakova@khssova.cz](mailto:helena.sebakova@khssova.cz)

595 138 200



**Krajská hygienická stanice Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě**

Na Bělidle 7, 702 00 Ostrava tel: 595 138 111, fax: 595 138 109 [www.khsova.cz](http://www.khsova.cz), [podatelna@khssova.cz](mailto:podatelna@khssova.cz)

# Obsah



- Činnost zaměřená na zdraví dětí a mladistvých
- Ozdravné pobyty
- Závěry

# Činnost KHS zaměřená na zdraví dětí a mladistvých



- Dohled nad dodržováním provozních a hygienických podmínek v zařízeních pro vzdělávání dle platné legislativy
- Zabránění šíření infekčních a hromadně se vyskytujících onemocnění
- Zabránění vzniku nemocí souvisejících s výchovou a vzděláváním a jiných významných poruch zdraví dětí a mladistvých do dovršení 18. roku věku

# Působnost KHS



- Školská zařízení (MŠ, ZŠ, SŠ, VOŠ, ZUŠ...)
- Zařízení sociálně výchovné činnosti (dětské domovy...)
- Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
- Provozovny živnosti péče o dítě do 3 let věku
- Dodržování podmínek pro pořádání zotavovacích akcí
- Dodržování hygienických požadavků na výkon činností epidemiologicky závažných ve stravovacích službách výše uvedených zařízení

# Úroveň školního stravování v MSK



- Podmínky pro přípravu a výdej stravy pro děti a mladistvé, kvalita a pestrost podávaných pokrmů i úroveň znalostí pracovníků těchto provozů jsou vesměs na velice dobré úrovni.
- V roce 2013 bylo provedeno 714 kontrol ve školských stravovacích zařízeních.
- Zcela bez zjištěných závad a nedostatků bylo 68 % zkontrolovaných stravovacích zařízení.

# Úroveň školního stravování v MSK



- Školení prováděná pro pracovníky školních stravoven, kterých se zúčastnilo 684 pracovníků, bylo uspořádáno 11 školení.
- Doporučená pestrost stravy - v současné době probíhá zkušební část připravovaného úkolu hlavního hygienika „Hodnocení nutriční úrovně školního stravování“.
- Spočívá v hodnocení kombinací pokrmů (hlavních jídel + polévek), četnosti O/Z, luštěnin, bezmasých či sladkých jídel, nabídky svačin v MŠ atd.

# Kontrola prostorových a provozních podmínek školských zařízení



- Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých
- U dětí předškolního věku kontrola denní doby pobytu venku zpravidla 2 hodiny dopoledne s ohledem na klimatické podmínky
- Kontrola dostatečné výměny vzduchu v pobytových prostorách dětí (přirozeně okny, nuceně - VZT)
- Úklid, údržba (malování, výměna filtrů VZT)
- Venkovní hrací plochy

# Mimořádné úkoly



- Měření účinnosti čističek vzduchu v MŠ v Ostravě a Karviné - vzhledem k příznivým klimatickým podmínkám letošní zimy úkol přesunut na rok 2014 - měření v závislosti na inverzi, smogové situaci
- Kontrola plnění podmínek ozdravných pobytů dětí z oblastí s vyšším stupněm znečištění ovzduší za roky 2012 - 2013



# Ozdravné pobyty



- Konání pobytu v plné topné sezóně (listopad až duben)
- Délka pobytu (optimum 14 dnů)
- Věkové složení dětí (optimum 5-12 let)
- Dodržení zásad správné výživy pro danou věkovou skupinu, vhodný režim práce, pohybu (aktivní pohyb v přírodě) a odpočinku
- Klimaticky vhodné prostředí (hory nejsou podmínkou)
- Pobyty v objektech splňujících hygienické požadavky na bytové a stravovací prostory

# Cíle úkolu



- Zjistit skutečné počty a věk dětí, které ze škol v exponovaných oblastech absolvovaly v letech 2012, 2013 ozdravný pobyt.
- Ověřit délku ozdravného pobytu, období a místo (lokalitu) konání.
- Provést SZD ve vybraných objektech zaměřený na kontrolu dodržování zásad správné výživy a režimová opatření (zkrácení výuky, přesun výuky do venkovního prostoru, zajištění dostatečného aktivního pohybu v přírodě).
- Zjistit, zda ozdravný pobyt byl či nebyl dotován.

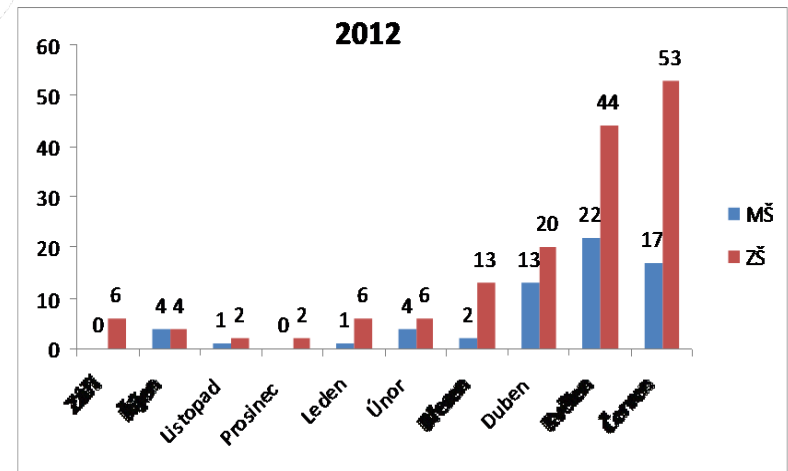
# Realizace úkolu



- **Osloveno** - 349 školských zařízení ze 119 obcí se zvýšenou průměrnou roční koncentrací polétavého prachu  $PM_{10} > 40 \mu\text{g}/\text{m}^3$
- **Odpovědělo** - 321 respondentů
- Nebylo osloveno žádné školské zařízení z okresů BR a OP - žádná obec nesplňovala kritérium zvýšené roční koncentrace  $PM_{10}$ . V okresech OV, FM a NJ vykazovala vždy zhruba polovina obcí zhoršenou kvalitu ovzduší a v okrese KA byly osloveny všechny školy - všechny obce vykazují zhoršenou kvalitu ovzduší.

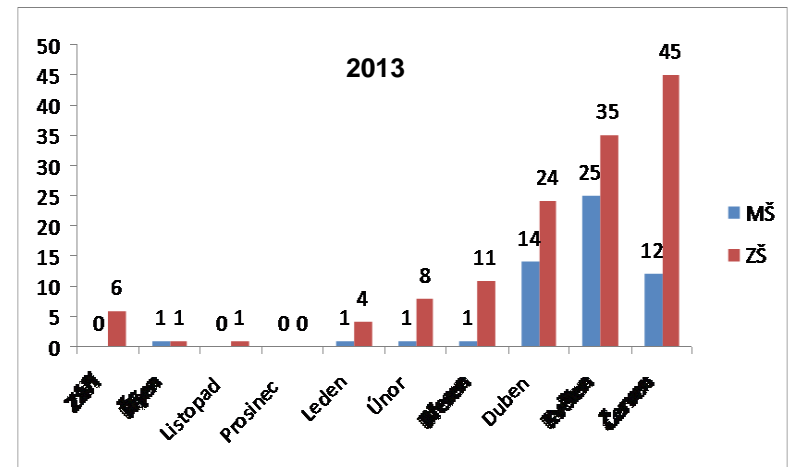
# Počty ozdravných pobytů a dětí

- Rok 2012 - 220 pobytů - počet dětí 8736 (MŠ 1494, ZŠ 7242)
- Rok 2013 (1. pololetí) - 190 pobytů - počet dětí 7977 (MŠ 1414, ZŠ 6563)

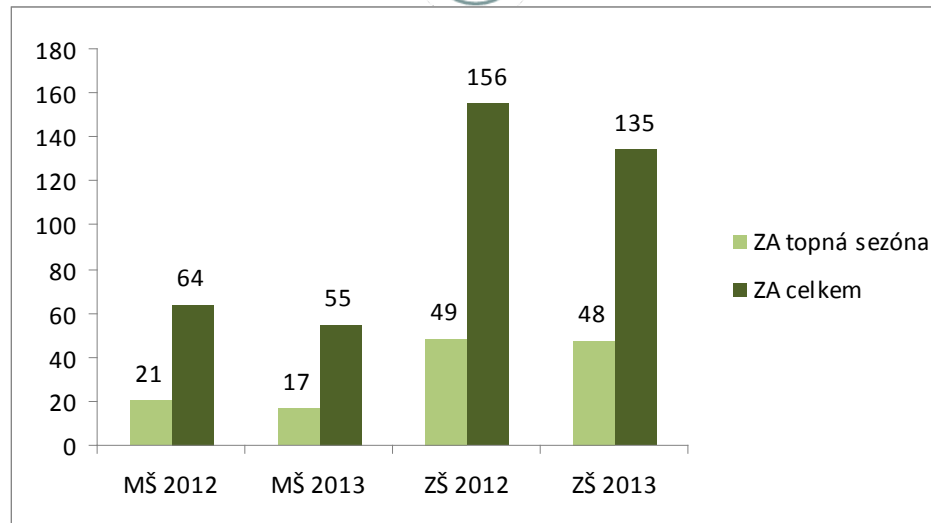


## Poznámka pro srovnání:

- V roce 2012 navštěvovalo MŠ (7488) a ZŠ (19931) v obcích okresu Karviná celkem 27419 dětí
- Ozdravných pobytů se z tohoto okresu v roce 2012 zúčastnilo 2195 dětí (569 MŠ, 1626 ZŠ), tj. 8 %

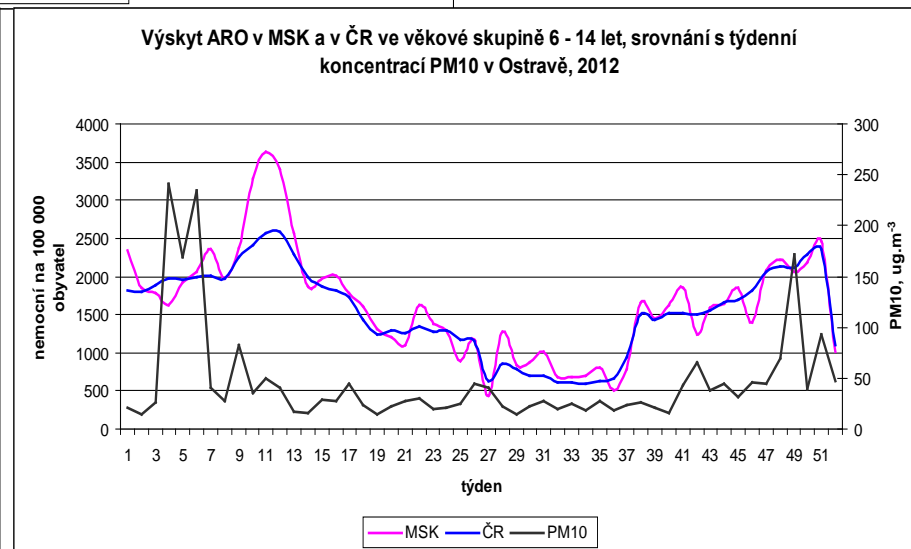
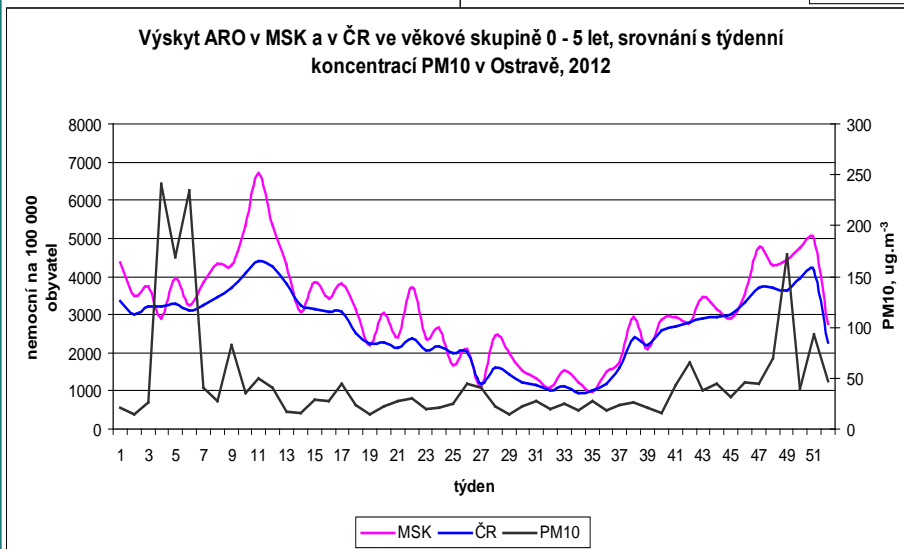
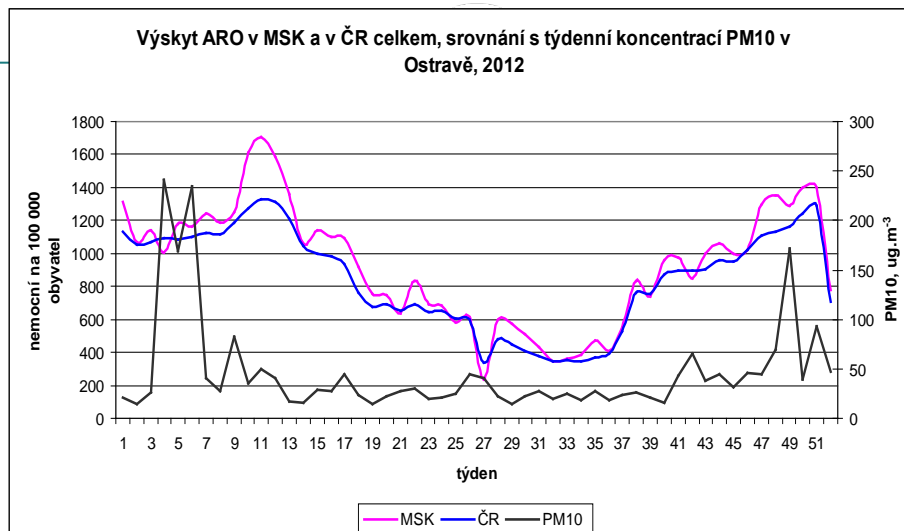


# Topná sezóna



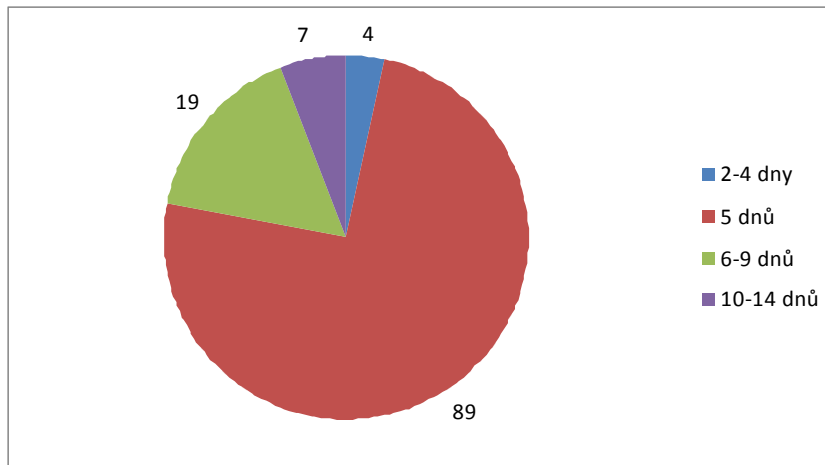
Z celkového počtu 410 ozdravných pobytů konaných při MŠ a ZŠ v letech 2012, 2013, proběhlo pouze 135 pobytů v topné sezóně (od listopadu do dubna), což je 32,9 %. Nejčastěji využívaný měsíc pro dobu konání byl v MŠ květen a v ZŠ červen.

# Akutní respirační onemocnění dle věkových skupin a PM<sub>10</sub>, rok 2012

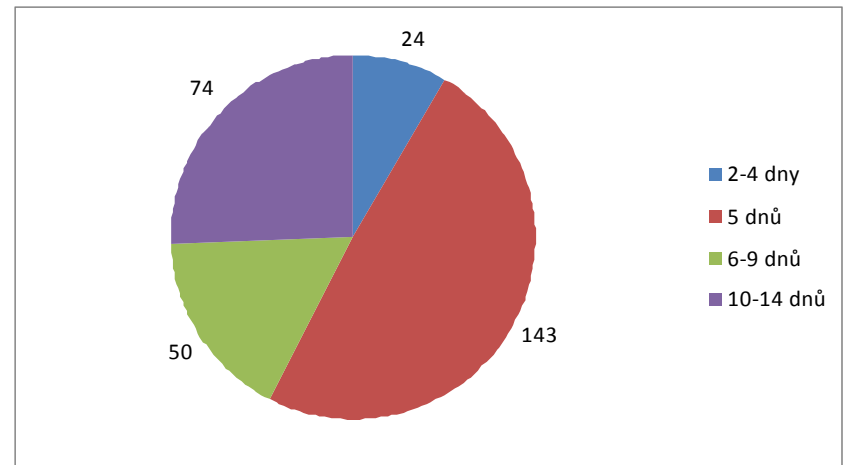


# Délka pobytu

MŠ

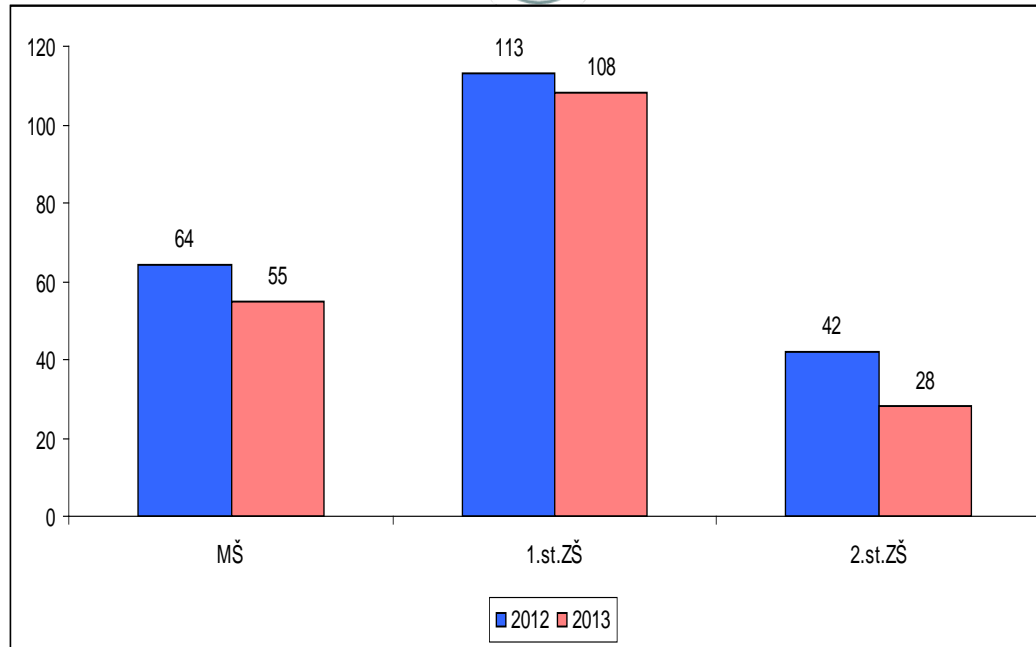


ZŠ



Z grafů vyplývá jednoznačně délka trvání ozdravného pobytu v průměru 5 dnů u všech školských zařízení (zejména v MŠ). Doba trvání delší než 10 dnů byla využita pouze u 81 pobytů (z celkového počtu 410), tj. 19,8 %.

# Věk dětí



- MŠ 3-6 let (119 pobytů)
- 1. stupeň ZŠ 6-11 let (221 pobytů)
- 2. stupeň ZŠ 12-15 let (70 pobytů)



# SZD na ozdravných pobytech



- Při výkonu státního zdravotního dozoru na těchto akcích nebyly zjištěny závady.
- Strava byla poskytována s ohledem na věkové složení strávníků 5 x denně - 2 x za den zajištěno teplé jídlo, v jídelníčku zahrnuto ovoce a zelenina, mléčné výrobky.
- Výuka byla přesunuta do venkovního prostředí při přízní počasí, dle možností mohly děti využívat tělocvičnu či bazén, společenskou místnost.

# Poskytnutí dotací



- Poskytnuté dotace - 104 dotací (rok 2012 - 58, rok 2013 - 46)
  - Kompletní úhrada z dotací - ve 31 případech
  - Částečná úhrada rodiči - v 10 případech
  - Nejčastější důvod nízké účasti či nekonání ozdravného pobytu - finanční náročnost
  
- Poskytovatel dotace:
  - 58x město (odbor životního prostředí)
  - 26x Státní fond životního prostředí (SFŽP)
  - 19x jiný subjekt (především soukromé firmy)
  - 1x Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT)

# Další ozdravné aktivity na školách (dotované)



- Léčebné pobyty se zaměřením na respirační onemocnění (28 denní pobyt, sanatoria v Metylovicích a Zlatých Horách, děti od 2 let s doprovodem rodiče, od 6 do 18 let bez doprovodu)
- Plavání, plavecký výcvik
- Saunování
- Solné jeskyně
- Usměvavé lyžování, Lyžujeme se sluníčkem
- Bruslení
- Čističky vzduchu
- Projekt „Zelenina a ovoce do škol“
- Projekt „Zdravá škola“ (40 škol)

# Závěr



- Znečištěné ovzduší na území MSK, hlavně v ostravsko-karvinské oblasti, s ohledem na překračování limitů u suspendovaných částic prachu ( $PM_{10}$  a  $PM_{2,5}$ ), benzenu a PAU/BaP se řadí k rizikovým faktorům ve vztahu ke zdraví obyvatel, zejména u dětí.

# Závěr



- Nemocnost ARO navazuje se zpožděným efektem na výskyt nadlimitních koncentrací suspendovaných částic prachu ve venkovním ovzduší. Ke zhoršení zdravotního stavu dochází cca 2 týdny po epizodě zhoršení ovzduší. Nejvyšší nemocnost je ve věkové skupině 0 až 5 let.
- Preventivní aktivity formou ozdravných pobytů dětí mají zdravotní efekt při dodržování stanovených podmínek, zejména délky pobytu, topná sezóna, správná životospráva, pohybová aktivita a příznivé hygienické podmínky k tomu určených objektů.

# Závěr



- Průzkumem bylo zjištěno, že optimální podmínky byly dodrženy pouze u 45 ozdravných pobytů, tj. 11 %, vesměs pro žáky 1. stupně základních škol.

# Závěr



- Ostatní ozdravné pobyty (kratší doba, mimotopná sezóna) mají význam z hlediska změny režimu a způsobu výuky, prohloubení vztahů učitelů a žáků v netradičních podmínkách mimo školní zařízení, ale nelze předpokládat zlepšení imunitních funkcí, které by přetrvávaly po návratu do exponovaných oblastí.
- Omezení délky pobytu je dáno finančními možnostmi rodin, dotace jsou různé, a proto do budoucna by bylo vhodné vytvořit jeden fond pro podporu těchto aktivit s jasnými pravidly.



V dětech se odráží síla rodičů.

*Tacitus*

Děkuji za pozornost.